

Передплата

на «РУСЛАНА» вносять:
в Австрії:

на цілий рік . . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . . . 5 кор.
на місяць . . . 1-70 кор.

За границею:

на цілий рік . . . 16 рублів
або 36 франків
на пів року . . . 8 рублів
або 18 франків
Повдвоєне число по 10 сот.

РУСЛАНА

«Виреш ми очі і душу ми виреш; а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Пашкевича.

Виходить у Львові що дні крім неділь і руских свят о 5 1/2 год. пополудни.

Редакция, адміністрація і експедиція «Руслана» під ч. 1. пл. Домбровского (Хорунщини). Експедиція місцева в Агенції Соколовского в пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає садше на попередле застереженя. — Реклямації неопечатанів вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в «Надсїанім» 40 с. від стрічки. Подяки і приватні допесеня по 30 сот. від стрічки.

Загальне право виборче

а неграмотність між руским народом.

(+) Завтра або позавтра внесе правительство предлогу закона про виборчу реформу в напрямі загального, рівного, прямого і тайного голосованя.

Хоч з деяких сторін висловлено домаганя, щоби виключити від виборчого права неграмотних горожан, одначе правительство понехало сю засаду і в своїй предлозі признає і неграмотним горожанам рівне право виборче.

Одначе нема найменшого сумніву, що неграмотність горожан при тайнім голосованю картками, на котрих мають бути написані імена вибраних кандидатів посольських, може доводити до всяких надуживань. Тим то неграмотність є також в тім случаю, з політичного становища великим лихом, котре треба конечно чим скорше усунути. Не місце тут і не пора на сім місці розбирати причини сего лиха, яке на жаль в нашім краю обгорнуло широкі верстви народні. Досить згадати про те, що переважна часть населеня в краю нашім належить до неграмотних і що в східній части більше неграмотних як в західній Галичині, отже між руским населенем.

З хвилею отже, коли всі горожани мати муть на основі виборчого закона рівне право голосованя, є конечною за-

дачею нашою усунути се лихо, котрому не вспіли запобігти покликані до того шкільні власти, неграмотність серед руского народу. Маємо на жаль кількясот таких громад, в котрих нема ніякої школи, а і в тих громадах, де вже по кільканайцять або кількадесят літ є школа, проживає багато старших, неграмотних людей.

Тому то задачею всіх народолюбних товариств і одиниць повинно тепер бути, щоби повсюди устроювати вже тепер науку для неграмотних.

Руске Товариство педагогічне і товариство «Просвіта» повинні би в як найкоротшім часі обдумати і приладити потрібні інструкції і прибори до такої науки, повинні взяти ся до зорганізованя сил, які би прийняли ся провадити по селах, містах, місточках таку науку для неграмотних, а обидвом сим товариствам повинні би прийти з помочю політичні товариства наші, котрі позасновувано майже в кождім повіті.

Таку науку для неграмотних можна заводити яко приватну на підставі XVII. артикулу основного закона державного з 21. грудня 1867 і тут не мають права власти заборонювати ані наглядати такої науки. Велику прислугу в тім згляді могли би віддати рускому народови передовсім учителі, а де таких по громадах нема, — священники. Від шкільних властей треба би домагати ся дозволу

на уживане шкільних будинків, де такі є, на сю науку. Де однак нема в громаді ані учителя або священника, ані шкільного будинку, там треба би постарати ся о инше місце для такої науки і о потрібні до того сили. Отут розкриває ся широке поле діяльности хосенної для рускої молодіжи академічної, котра могла би займатися такою наукою неграмотних на основі інструкції і на приборах виготовлених Руским Товариством педагогічним або Просвітою.

Отже з внеском виборчої реформи в посольській палаті нехай стане для руского народу окликом: до роботи, до науки, до боротьби з темнотою і неграмотністю!

З російської України.

(Спілка рівноправности жінок).

(За «Гром. Думкою»).

Минулого року в Полтаві засновано «спілку рівноправности жінок». Ця спілка прийняла платформу російського «союзу равноправія женщин» з додатком, який делегатка з Полтави прочитала на другому всеросійському з'їзді «союзу равноправности женщин», що відбувся в Москві в жовтні минулого року. Переказуємо її промову: «подаючи тут і свій відгук з Полтавщини, яко частини історичної України, лічучи себе частиною 25-ти мільйонового українського народу,

лише своїм розумом. Отже о те іменно розходилося, пора дити ся про ситуацію і про евентуальне становище та роботу в соймі, а не о те, щоб Ви, чи то иньший мав «іти за моїм голосом». Можеб як раз ми всі були нішли за Вашим голосом, а Ви тимчасом не приїхали, що ще булоб Вас зовсім не вязало, якби навіть всі були противної Вам думки — лише вислали мені таке письмо, повне пристрастных і невиправданих докорів і закидів.

Що так дійсно є, позволю собі перейти точка за точкою.

З пєред кілька років цитуєте, начеб я сказав «що не поділяю недовіря наших мас до польської шляхти, а противно люблю чи симпатизую з нею за те, що вони нам культуру приносять західну».

Сему мушу прямо заперечити.

Подібного погляду не висловив я ніде ні устно, ні печатно, а писав доволі в житю і на сю тему. Коли в моїх писаннях найдете такий погляд, то дам за се велику премію. Я висказував і те-

Матеріали до національно-політичного і культурного життя Русинів.

Лист Олександра Барв'ньского до д-ра Теофіля Окуневского в Городенці.

Відень 14/11. 1895.

Високоповажаний Добродію!

Вибачте, що на Ваше ш. письмо з 1/13.X. аж тепер відповідаю. Зложили ся на се різні причини а іменно перед виїздом до Відня було чимало справ до поалагодженя, люди з всякими справами забрали чимало часу, а тут приїхавши мав я також мало часу, тай поїздка до Риму здержала мене з відповідю аж досі. Може се й добре, бо й я зможу спокійнійше відповісти на письмо, в котрім стілько несправедливих і незаслужених для мене колючок, а може й Ви, Вп. Добродію, охолонувши троха після виборчої кампанії, спроможетесь на об'ективнійший осуд мові особи і моїх зма-

гань. Уже бо сам почерк Вашого письма на перший погляд засьвідчає, що воно писане з питомою Вам горячкостю і пристрастю, котра довела вас до перемішаня ріжних справ, невірнього цитованя моїх висказів і невластивого висковку, яко відповіді на мої запросини.

Я позволив собі в порозумінню з Д-ром Савчаком і Вахнянином (задля того що вони у Львові і з ними міг я найскорше порадитись) запросити Вас, як і всіх нововибраних послів соймових (окрім Винничука, про котрого після інформацій станиславських народовців мали ми сумніви що до єго характеру — не знаю на скілько сі інформації вірні) до Львова, щоб порадитись про ситуацію політичну і евентуальну програму праці соймової. А порадитись треба було конечно, позаяк до мене удавались деякі люди з секретним домаганнем, щоби я зложив мандат (а з Вашого письма бачу, що та гадка була пущена й в иньші сторони) а я в таких важних справах не хочу нічого робити

ми повинні голосно заявити як визначилися всеросійські порядки безправного життя задля українців взагалі, а задля нас жінок з-особна. На долю жінок-українок, окрім загальних гірких та болючих сторін жіночого питання мають значний вплив і ті тяжкі обставини, що виходять з пригнічування українського народу.

Жінки українки, будучи частиною великоміліонового народу, позбавленого політичних прав, ряд поколінь якого змушено було коритися централістичному державному ладові, — жінки-українки не могли не відчувати на собі всіх наслідків духовного зневолення народу. Мову — цей єдиний спосіб до вислову думок — з того часу, як Україна після переславської умови втратила політичну самостійність — розвивали тільки поодинокі робітники і їх твори часто не могли побачити світу в рідній країні, або з'являлися через довгі роки після того, як їх викінчено. Народню школу, що колись так високо стояла на Україні, помалу доведено до того, що вона збулася всіх своїх національно-громадських прикмет.

Денаціоналізація українського жіноцтва, що перейшло через російську школу, була неминучим наслідком політичної системи, яка мала на меті роз'єднати культурну частину громадянства з народнім життям.

Таке становище дуже нашкодило найважливішій громадській справі — вихованню молодих поколінь. Обстати за це діло українські жінки вважають своєю найпершою повинністю, своїм найсвятішим обов'язком.

Політична воля в державі певне приведе з собою нові засоби і в справі виховання та просвіти; але ці засоби будуть, на нашу думку, найбільше користні тоді, як духовне добро кожного народу, а поміж ними і українського буде головною підвалиною в безмірно-широкому і різноманітному впливові виховання та просвіти. Через це поруч з загальними вимогами рівноправності жінкам, висловленими в платформі «союзу равноправія женщин» українські жінки в своїй платформі становлять ще своє: щоб у

державі заведено автономно-федеративний лад на етнично-територіальному принципі, при чому Україна мусить бути однією з автономних частин держави і щоб була проведена децентралізація в урядуванні, а вибори щоб відбувалися на основі вселюдного, без різниці полу і національності, безпосереднього, рівного і таємного голосування.

(Конець буде).

Замкнене угорського сойму.

Вчорашній критичний день мав перебіг зглядно супокійний. Вже від ранка парламент окружено війском, а навіть в кульоарах розміщено поліцію. Коли перед розпочатем засідання палати послів оба віцепрезиденти Раковски і Больгар хотіли іти коритарем, що веде до міністерияльних комнат, заступили їм дорогу поліційні вояки. На зажалене обох віцепрезидентів, директор поліції Руднай дав відповідь, що таке заряджене видав королівський комісар. Тож оба віцепрезиденти вернули назад до салі, де серед послів з тої причини повстало велике збурене.

О 9. год. вже були кульоари парламенту переповнені послами. О год. 10. отворив віцепрезидент Раковски засідане, протестуючи против того, що парламент окружений війском. Відтак дав відчитати королівське письмо, яке надійшло до президії від президента міністрів, а скликаюче сойм на 19. лютого. Опісля відчитав письмо ген. Нійрия, яким він пересилає два королівські письма: з номінацією его на королівського комісара з обмеженою повновласттю і з едиктом, розвязуючим сойм — і поручає відчитати їх палаті та опісля зараз розвязати сойм; в противнім разі генерал загрозив, що зробить ужиток з повновласти, яку ему признає королівське письмо.

Віцепрезидент Раковски займає відтак слово і протестує против приказування соймови королівским комісарем та против его грозьб, називає наділене обмеженою повновласттю, та еше війскової

особі, не підлягаючій цивільним судам, незгідним з угорською конституцією та вносить, щоби надіслані оба королівські письма звернути генералови нерозпечатані, а тим самим не прийняти їх до відомости. Сі внесеня прийнято серед гучних оплесків.

Відтак обняв провід другий віцепрезидент Больгар і поставив внесенє, щоби слідуєче засіданє відбуло ся в середу. Внесенє прийнято, а по провіреною і прийнятю протоколу засідання, замкнено его і послі розійшли ся. За пять минут після замкнення засідання прибула до салі поліція, а відтак полковник І. п. гонведів Фабрициус в товаристві чотирох вояків з найженими баґнетами і відчитав королівський рескрипт, розвязуючий сойм. Послів вже не було, а тільки публика на галериях галасувала та співала пісню Кошута, так що мало було чути слів полковника. Відтак поліція заняла веі убікації парламенту і опорожнила їх.

О год. 11. рано зібрала ся палата вельмож. Презес Чаки відчитав оба відручні письма короля, які прийнято до відомости. Відтак гр. Майлят відчитав протест, який прийнято одноголосно. На сім замкнено засіданє, після чого явили ся гонведи і заняли про форма салю.

В своїм відручнім письмі поясняє також король причини розвязання сойму словами: Тому, що кількакратні наші візвання, звернені до коаліційних сторонництв, в справі обнятя правительства, без нарушення признаних Нам законами королівських прав, они відкинули і не можна було надіятися, щоби сей сойм розвинув успішну діяльність, Ми постановили на пропозицію угорського правительства розвязати сойм і застерігаємо собі наново як найскорше скликанє сойму.

Н О В И Н К И.

— Календар. В середу: руско-кат.: Теодора; римо-кат.: Елеонори. — В четвер: руско-кат.: Никифора; римо-кат.: Петра етолиці.

— Репертоар „Руского народного Театру“ у

пер висказую той погляд, що антаґонізм Русинів до Поляків до нічого не доведе, бо се означає лише неґацію, що заглушує наші уми на всі розумні поклики до реальної роботи. Я указував на те, що се популярний коник, на яким їздив свого часу Дідицкий в С л о в і, Романчук в Б а т ь к і в щ и н і ітд., але з сего не вийшов ніякий хосен для народу в підсичованю недовіря і антаґонізму. Що ми з західної культури чимало скористали, сего ніхто несвідомий історії не заперечить, сеж і Франко так вихвалявав в Kwartalnik-у, а Куліш в І с т о р и ї В о з с о е д и н е н і я, хоч я ані з одним ані другим до значного ступня не згоджую ся. Я тільки встоював і встоюю за тим, що ми з Поляками мусимо чи борше чи пізнійше дійти до modus vivendi в краю, що се лежить в інтересі обидвох народів і чим скорше се станеть ся, тим лівше, розуміє ся, на основі повної рівноправности. Дальше мушу також рішучо заперечити, начеб то я кермовав ся, чи то в житю приватнім, чи прилюднім

личними ненавистями, задля котрих «терпить загал». Я вихований змалку реліґійно (Вам свобідно з сего сьміяти ся, або в се не вірити), і вже з християньского становища се в мене неможливе. Коли депутация з Жидачівщини говорила Митрополиті, що у мене еше особиста ненависть до Олесницького, а Митрополит заявив мені, що готов нас помирити, я сказав при сьвідку, що я до нікого в сьвітї ненависти не чую, і що се проста видумка.

А тепер пару доказів на те.

Коли я переселив ся до Львова в 1888 р. і на всяких зборах довірочних, спілках Д і л а, ітп. виступав проти примирительно-кацапської політики Романчука, пішла по Львові і провінції гутірка, що я хочу «висадити его з сідла, вхопити керму партії в свої руки і т. п.» Я мав чимало важних причин, не бути прих льником Романчука, а колиб дійсно руководив ся егоїстичною амбіцією, міг я дуже легко се осягнути, що мені інсинуовано. Тимчасом я закликав ся на все і виставав перед намістником Баде

нім (коли переводились вибори до ради державної 1891 р.), що Романчук мусить і конечно повинен вийти до Ради держ., бо намістник був рішучо ему противний. Се може Вам засьвідчити Др. Савчак, котрий раз був сьвідком такої розмови, а впрочім можете дізнатись і від гр. Ст. Баденього. — Коли розходило ся о вибір голови клубу руского, окрім мене і Телішевского — всі були противні ему, а я не щадив заходів, щоби інших настроїти прихильно.

По смерті Брилинського я попірав всіма силами Вахнянина, хоч він, як вам відомо, навіть ворогував проти мене — бо я волів бачити народовця спосібного, як такого Роздільського! Таких доказів я мігби Вам навести більше, але сі нехай вистарчать, що я не руководжу ся ненавистю, ані антипатиями, а ідеєю!

(Дальше буде).

Львові. (Саля „Jad Chaguzim“ — ул. Бернштайна).

Ві второк 20. с. м. «Наймичка» драма в 5 діях, Карпенка Карого. Перший виступ п-ні Заньковецької.

В середу дня 21. с. м. «Діти Ванюшина» сцени семейні в 4 діях Найдюнова.

Абонамент: першорядний на 6 вистав 15 К, другорядний на 6 вистав 10 К.

— **Виборча реформа в парламенті.** На вчорашнім засіданню провідників клубів заявив бар. Гавч, що в п'ятницю внесе пропозицію виборчої реформи. По внесенню сеї пропозиції настане 8-денна перерва в нарадах палати, аби посли мали час перестудіювати реформу. Перше засіданє по тій перерві має відбутися дня 6. марця.

— **Краса рада шкільна** іменувала заступниками учителів в середніх школах: Павла Німчика в гімназії в Стрию, Стеф. Папа в гімназії в Рясеві, Фел. Пшиємского в VII. Гімназії у Львові, Ізид. Єлюка в рускій гімназії в Перемишлях, Авр. Сафіра в гімназії в Тернополі, Володим. Ардана в рускій гімназії в Перемишлях, Йос. Ільницького і Юр. Дромцевича в гімназії в Бережанах, Теод. Руна в польській гімназії в Коломиї, Клим. Клебера в рускій гімназії в Коломиї, Яросл. Біленького в рускій гімназії у Львові, Ів. Сливу і Войт. Станулю в польській гімназії в Станиславові. — П. Управитель міністерства просвіти іменував головного учителя в мужескій учительській семінарії в Тішині, Ст. Жуковського, головним учителем семінарії в Чернівцях.

— **Намісник гр. Потоцький** приїхав дня 17. с. м. до Рава рускої. З двірця, де привітали єго представителі всіх місцевих властей, поїхав п. намісник до староства, і приймав різні депутації, а опісля удав ся до повітової ради. Там промовив до него маршалок повіту п. Обертинський і зазначив, що в тім повіті була згода між обома народностями аж до часу, поки ворожі живла не почали підбурювати. На то відповів п. намісник в довгий промові, що обставини так зложили ся, що значна більшість сторонниць в державній раді признала потребу зміни дотеперішної виборчої ординації, отже розширення виборчого права. Що при розв'язці подібних задач, які дотикають найжизненніших справ народних і суспільних, не може обійти ся без якогось піднесення і горячкового стану, сему не можна дивувати ся і нема чого тої події лякати ся. Належить лише щиро дбати, аби той стан не перейшов в хворобу. Притім автономічні власті повинні впливати утихомирюючо на маси, бо правительственні власті виступають вже тоді, як правний порядок замішаний, або коли настає грізба заколоту спокою. Також духовенство повинно дбати про удержанє населення в законних межах.

Вкінці виявив п. намісник надію, що в краю не прийде до виступлення проти закона, бо инакше він мусів би ужити всяких средств до удержання спокою. Опісля прийняв гр. Потоцький начальників громад і заявив їм, що повинні дбати о удержанє своїх громад в спокою. Як довго буде спокій і не буде підбурювання проти клас населення, доти власті будуть дозволювати на віча в справі виборчої реформи. Опісля промовляло до п. намісника двоє віїтів, один по руски, другий по польски. По прийнятю депутацій гр. Потоцький лострував бора староства, а в ночи відїхав до Сокаля.

— **Товариство будови дешевих домів для урядників у Львові.** Під такою фірмою завязала ся у Львові заходом пп. Михайла Б. Ілюкевича, емер. контролєра податкового і Романа Новака, властителя більшої посеїлости, товариство, котре, скоро розпочне свою діяльність, зробить велику прислугу тій значній часті жителів Львова, що може не так з матеріальних причин як більше з причини недогідних обставин не могли прийти до власної домівки і мусіли не то вже оплачувати страшно високо вишрубований нині чинш у Львові, але часто і кілька разів до року перевозити ся з одного помешканя до другого,

і так оплачувати ся подвійно. Признанє і подяка належить ся тим панам, що ввели у Львові в жите таке товариство. По більших містах за границею є вже давно такі товариства, котрі з немалим успіхом працюють в сїм напрямі для своїх членів. Згадане тов о, як они інформують, має вже забезпечений початковий капітал і розпочинає з весною свою діяльність. Членська вкладка, вплачувана одноразово, виносить 100 К, але може бути сплачувана місячними ратами по 5 К. Товариство єсть зареєстроване з подвійною обмеженою порукою. Набуванє дому на власність опирає ся на т. зв. масовий асекурації і на місячній сплаті непереступаючій звичайного чиншу. Близших пояснєнь буде уділяти дирекція товариства, яка має вибрати ся на загальних зборах дня 3. марця с. р., а поки що можна поінформувати ся у п. Ілюкевича, ул. Зиблікевича ч. 15, I поверх в офіцинах.

— **Обережно з нафтою!** В Турці н. Стр. стала ся послідної неділі сумна пригода в домі катехита о. Шиха. При підпалюваню в печі служниці пп. Шихів ужила нафти, а щоби єї ніхто не підглянув в сїм каригіднім способі підпалюваня, замкнула кухонні двері на закрутку. При підливаню дерева нафтою, запалила ся нафта в баньці, розторошила баньку і облила служницю і трілітну дитину пп. Шихів, котра була тоді в кухні. На крик обоїх п-ні Шихова припала до дверей кухні, але ваки їх виломано при помочи двоє академиків зі Львова, прибувших на концерт до Турки, служниці і дитина творили два палаючі живі смолоскипи. Служниця кинула ся ще на п-ню Шихову і попарала єї руки і лице, а відтрчена вибігла на двір і упала в сніг. Ратунок дитини був вже запізний. Коли придушено на ній вогонь, ціле тіло було спалене на вуголь і представляло трогачий вид. Серед страшного болю дитина сконала по кількох хвилях. Служниця придавила в снігу вогонь на собі, але була страшно спечена на тілі по поясе. Голова, руки і груди творили один великий вуголь. В пів години по відвезеню єї до шпиталю, померла, втративши свідомість. Се не перший випадок нещастя з нафтою і не послідний, бо упертих і дурних є много на сьвітї.

— **3 львівської архієпархії.** Поставлені в пресвитери оо.: Іван Брилинський, Михайло Ганушевський, Андрей Декальський, Марко Дорош, Григорий Качала, Василь Мандзик, Іван Пелех, Стефан Приплес і Михайло Теребушка. — Завідательства дістали оо.: Григорий Качала в Вибудові, Антон Бучко в Чемеринцях, Іван Клиш в Соколові, Алексей Пеленьский в Полоничах і Николай Стеткевич в Стінці. — Сотрудниками назначені: оо. Михайло Теребушка в Петранці, Стефан Приплес в Буску, Марко Дорош в Сороках, Теодозий Капко в Петрові, Андрей Декальський в Голгочах, Василь Мандзик в Нареві з осідком в Ляховичах зарічних і Михайло Ганушевський в Вербилівцях. — Презенту на парохію Соколів дістав о. Іван Клиш з Могильниці. — Виставлені на конкурс парохії: Клещівна, нараївського дек., з речинцем до 15. мая і Ярчівці, зборівського дек., з речинцем до 6. мая. — Канцлером митроп. консисторії іменованій папській шамбелян о. Михайло Яцковський, бувший прокуратор руских діл в Римі.

— **Для 10 бідних дїтий сиріт** зложили дальше в нашій Адміністрації ВПов.: о. М. Зауляк з Рожиск 3 К, о. Ізид. Дольницький зі Львова 3 К, О. П. зі Стрия 2 К, Ант. Левицка з Опільска 4 К, Сем. Шпіцер зі Львова 1 К, І. Шмериковска з Печенівжина 2 К, Анїзья і Михайло Цегельскі з Камінки стр. 4 К, А. Левицка з Рогатина 4 К, дївочий Інститут в Станиславові (при ул. Казимирівській 54) (А. К., М. Л., Я., М. К., С. Д., Е. П. і Г. по 1 К, М. Д. 60 с і Н. М. 40 с) 8 К. Разом 31 К. З попередними разом 75 К, які ми вже передали і дякуючи іменем сиріт ласкавим жертводавцям, замикаємо дальшу складку.

— **Загоріли на смерть.** Трагічний випадок случив ся в ночи на суботу в селі Полонній коло Сянока. В суботу мали відбутися похоро-

ни пок. Володимира Трусколяского, тамошного властителя дїбр. На похорони прибуло много гостей, яких розміщено в двірських будинках. В офіцинах почувало шість панів, котрі лягаючи спати, казали накидати вугля до печі. Рано найшла служба всіх шістьох без ознак жита. Завдяки скорій помочи трох лікарів привернено чотирох загорілих до жита, а два, Станислав Лециньський і Стефан Яновський мимо прямиеня всіх способів ратунку не прийшли до себе.

— **3 села Малого Хомутця** в полтавській губернії містять «Рідний край» допись, яку перепечатуємо в цілости, аби показати нашим читачам, з якими переносами мусять бороти ся українські селяни при здобуваню собі просьвіти. Допись звучить: Років десять тому був у нашій волости лікарем козак Кривко. То була дуже гарна людина, аж і досі про його згадують не без жалю. Ходив він в козацькому жупані і розмовляв зо всіма по українському. Де хто із селян збирались у його, й він тим людям давав українські книжки, розказував про Україну, співав старинні козацькі та иньші українські пісні. Просьвітив він трохи темних людей, — мов яснійше їм білий світ. Та після того, як того лікаря та ще де-кого із селян було арештовано та суджено, — такого ляку завданю людям, що почали боятися і згадувати Україну, а українські книжки попалили, та поховали, і навіть твори Шевченка і Котляревського считали «недозволенними». Після манифесту 17-го октябрю, як скрізь заворушились селяне та почали ріжкими способами добуватися землі та волі, — пробуркались і наші селяне від довгого важкого сну. Найшлись добрі люди, котрі помогли селянам — своїм науковим знанням та письменством. Вони забрали до гурту селян, радили їм не робити розрухів, розясняли нові права і як можливо добути кращого життя. Заклалася в Хомутці селянська спілка, в котру увійшло більше 500 чоловік; люди почали збиратися по неділях та по празниках, і на цих зібраннях читали різні часописи, балакали про селянські потреби та про иньші сучасні питання... Не мало говорено було і про Україну, — про те, який лад був колись на Україні та що з неї тепер стало. У початку відбувся в Хомутці зїзд делегатів — представників всіх селянських спілок Миргородського повіту. І на цьому зїзді було постановлено нігде не допускати селянських розрухів, а тільки мирними засобами добуватися волі всьому народові та землі селянам.

Через 2—3 дні після того відбулися великі зібрання селян в Хомутці, на котрих балакалось найголовніше про Україну. Прочитали відозву до селян про український зїзд у Києві, а потім того рішали вибрати делегата на зїзд і від Хомутецької спілки. Добре вияснила, що воно таке автономія і яким робом Україна відвала під владу Москвічанин, та аж тоді, як всім стало зроуміло, — трохи не одногосно було постановлено домагаться автономії України, не відділяючись від всієї Росії, і послать на всеукраїнський зїзд селян од Хомутецької селянської спілки свого виборного. Та «не так склалось, як ждалось». Тихо та любо стало у нас в селі. Ніякої колотнечі не допускалось «селянською спілкою». П'яниця помевьшвало, бо по празниках всім цікаво бувало піти слухати, „що балакають в спільці“, — а що вчора збирались по кутках у просторнійших хатах і читали часопис та книжки: ніколи було і горівку пити. Думали селяне, що „начальство“ подякує їм, за гарний порядок у селі... Та ба! замість «спасибі», начальство прислало в село козаків та поліцію... Стали шукать «оратора». Тепер знов стало глухо в селі. Де-які інтелігенти, що досі не заарештовані, і знать не хотять про людське важке та гірке життя, а иньші не тільки не помагають людській просьвіті, а ще руйнують і те, що иньші великою працею построїли. Добились вони того, що спілка у у нас почала роспадатися, і селяне зовсім вже не знають, кому його вірять тепер? Але посіяне добре зерно не загине дураю. І в нашій селі не загине те добре зерно, що посіяли

гарні люди. Вже воно розрослося в серцях розумніших людей і ще довго ростиме, пущивши коріння глибоко в серце народне...

Наука, штука, література

— Торбан ч. II. „Марш Соколів“ на мужеський хор, уложив Я. Ярославенко. Ціна: партитура 40 с, голоси по 10 с. Головний склад: Українська Накладня, Львів ул. Вронівська 8.

— Як у світі жити? або Правила доброго виховання. Руско-українській молодіжці присвятив Ю. Д. (Видавництво „Молодіжці“ п. ред. Евг. Мандичевського). Тернопіль 1906. „Друкарня Подільська“ Йосифа Степка. Стор. 180, 16°. Ціна неопр. прим. 2 К. — Підручник сей вельми старанно опрацьований, може придати широким кругам не лише молодіжці але і старшим, котрі в своїм життю за мало мали нагоди навчитися єя доброго тону.

Телеграми

з дня 20. лютого 1906.

Париж. В орлеанській катедрі відчитано в неділю папську енцикліку до католиків Франції в присутності понад 8.000 осіб. По відчитавню енцикліки публіка вносила оклики в честь папи і єпископа.

Агенц. Гаваса доносить: В дипломатичних кругах запевнюють, що мимо того, що Франція готова дати великодержавам всяку запоруку що до надзору поліції в Мароко, то однак ніяким чином не пристане на спільний надзір з іншою державою.

Будапешт. Тутешний університет замкнено на основі ухвали сенату, аби запобігти демонстраціям студентів.

Лев Лопатинський.

Четверта заповідь.

(Ілько Пащак)

драма в 5 діях з гуцульського життя, нагороджена на конкурсі Тов. ім. Котляревського.

ОСОБИ:

- Мойсей Пащак*, багатий господар, в семім хрестіку літ; суворий і невиступний.
- Гафія*, єго жінка, гарна колись і ласідна; пасивна натура.
- Ілько*, їх син, літ. 23, статний і хорощий; бутний та пристрасний.
- Бортович*, учитель, вдовець, поважний, в окуллярах; систематичний і педагог.
- Віра*, єго донька, учителька, русява; тиха і смирна, притім горяча патріотка.
- Кость Загайчук*, богослов, сухирлявий і блідий; здержаний, делікатний, з голосом, промовляючим до душі.
- Варвара*, ворожка; жебрачка і пивачка.
- Федь*, четар „Сокола“.
- Жид Мошко*, арендар, поважний а хитрий; знає добре руску мову і гуцульску вдачу.
- Явдоха*, служниця у Пащаків.
- 1, 2, 3. чоловік.
- Жандарм*.
- Гуцули*, лімазіяльні іченики, вязничі сторожі.

ДІЯ I.

Богацька, гуцульська хата; наоколо стін і поширокі лавиці.

ЯВА I.

ІЛКО, ГАФІЯ.

(За піднесенням занавіса ІЛКО прибирає ся перед зеркальцем у новітньому, живописному одязі; ГАФІЯ поряджує коло печі).

ГАФІЯ

(заглядаючи у вікно).

Уже дедь пішов з обори — можеш іти спокійно з хати.

ІЛКО.

Ет, мені всьо одно. На лайку не змовчу, а до битки не прийде.

ГАФІЯ.

Не годить ся, не годить ся займати, Ілку, старого. Знаєш, як він не любить, коли ти ідеш в село.

ІЛКО.

Я не йду в село. Будете нині мати гості у себе, мамо.

ГАФІЯ.

Гості, які? Нині не таке єввято, аби гостюватись.

ІЛКО.

Паньські гості, що ідуть на Черногору.

ГАФІЯ.

А тиж звідки знаєш? Хіба видів їх?

ІЛКО.

Я і сам їх справив сюда. Се від нашого учителя, від Бортовича.

ГАФІЯ.

Ага, так і кажиж мені. Сам прийде, чи єще з кимось?

ІЛКО.

Деж там, ціла їх ватага! Казала мені учителька донька. Вона також іде.

ГАФІЯ.

Ну, ну, та най приходять, хати не засидять, а стане на часок весело в хаті. І так тепер якесь цекло у нас настало.

ІЛКО

(помовчавши).

Мамо!

ГАФІЯ.

Що такого, синашкун? Ти щось мавш на приміттю. Прибираєш ся нині від самого рана... (Підходить до него).

ІЛКО.

Я люблю учительку доньку.

ГАФІЯ.

Що? кого? учительку доньку? Тай тому ти так відстав від хати? А дедь гадає, що не знати що злого!...

ІЛКО.

Я хочу женици ся з нею, мамо.

ГАФІЯ.

Женици ся? А щож ти з нею пічнеш, синашкун? (Переходить до печі). Она Гуцулкою не стане, господарської роботи не знає, тай віна не принесе жадного.

ІЛКО.

Скажіть ліпше, що мене не схоче.

ГАФІЯ.

Чому мала би не схотіти? Абож ти не легінь, як мальований? Ей, сама царівна би на тебе задивила ся! А маєтки за тобою також не аби які. Тиж у нас однак, а нас рахують першими богачами в селі.

ІЛКО.

Що з того, коли я такий простий Гуцул: не вмію ні читати, ні писати.

ГАФІЯ.

Ей, абож то ти один такий, що не вміє? То собі заплатиш такого, що тобі веречитася.

ІЛКО.

Ні, мамо, я таки сам мушу навчити ся.

ГАФІЯ.

Та добре, сивку. Чую, що тепер і старі ходять в неділю і вчать ся — то ходи і ти.

ІЛКО.

Раз в неділю, се мені за мало. Я хочу добре навчити ся. То треба ходити хоч що день.

ГАФІЯ.

Ото ти раз набрав охоти до науки, ну! (Шуткуючи). Ти єще може і на панотця вичиш ся, як той Паравьчин Кость! Гм... (Наївно) Тількиж якесь ніяково буде тобі сидіти тепер з малими дітьми в школі!...

ІЛКО

(обрушившись).

Деж би я в дітьми вчив ся. Мене мусять учитель окремо учити.

ГАФІЯ

(шуткуючи).

А може учителька донька? Що, Ілку?

ІЛКО.

Я не жартую, мамо, будете мусяти за мене платити учителеви.

ГАФІЯ.

Та то нехай він єще тобі дасть придане за донькою, а не то, шоби ти єму платив.

ІЛКО.

Се инший рахунок, а се знов инший. Як я буду учити ся у него, то і лекший приступ буду мати до доньки. Я тепер вже не маю чого і показувати ся там, від коли приїхав той Кость, той Загайчук. Він з нею все переєджує та водить ся по царинах. А так я що день був би в школі, а може таки і вона мене стала би учити замість дедя. (Втішно) Ой, пене рідненькі, в мені аж серце дрижить на саму згадку, що так буде! Допоможіть мені, мамусенько, до того щастя.

ГАФІЯ.

Та я радаб, синашкун. Я сама радю твоім щастем. Тільки як би се зробити, аби дедь не знали?

ІЛКО.

Дедь мусять знати, вони мусять згодити ся на мою науку. Яж буду що дня ходив до школи, тай вони мусять давати гроші!

ГАФІЯ.

Ой, се тяжко буде, я знаю дедя, вони гріш тримають добре в кулаці!..

ІЛКО.

А я кажу, що мусять! Як тільки прийдуть у хату, я стану говорити з ними, а ви давайте мені правду. А потім як прийдуть пани, то знов наєдем на старого і він мусять попустити. Побачите, що пристане.

ГАФІЯ.

Та дай Боже! Ось уже відай іде — то пробуй.

(Дальше буде).

Colosseum

в пасажи Германів

при ул. Соняшній у Львові.

від 1. до 15. лютого 1906.

Нова сензаційна

програма.

Щоденно о 8. год. вечер представлєне В неділі і єввята 2 представлєня о 4. год. по пол. і о 8. год. вечером. Що пятниці High-Life представлєне. Білєти вчаснійше можна набути в конторі Пльона юп ул. Кароля Людвига ч. 9. З куплєним білєтом на фотелі, льожі і Грядні крісла можна іхати даром на представлєне ом'їбусами Колоссею, які ждуть коло Відєньської Каварні.

Ученик VIII кл. приватист, вправний інструктор, шукає лекції на селі Ласкаві зголошеня на адресу: В. Г. Львів, пл. Бенедиктинська 2, двері 8. (1—1)

„Торбан“

музична бібліотєка

видає

Українська Накладня Львів, Вронівська 8.

Катальог даром і оплатно. (1—?)

Świat Słowiański.

Miesięcznik pod redakcją

D-ra Feliksa Koniecznego

poświęcony słowiaństwu i przeglądowi spraw słowiańskich, wychodzi z końcem każdego miesiąca w zeszytach 4-5 arkuszowych. Prenumerata całoroczna wraz z przesyłką pocztową wynosi 10 K, kwartalnie 2 K 50 h. Administracya w księgarni Gebethnera i Spółki w Krakowie.